

Ekonomia polityczna konstytucji

Plan prezentacji

- I. Wstęp
- II. Systemy wyborcze i formy rządów
- III. Ekonomia konstytucyjna
- IV. *Self-enforcing constitutions*
- V. Reguła większości
- VI. Analiza przypadku
 - I. Chile
 - II. Singapur
- VII. Podsumowanie
- VIII. Źródła i bibliografia

Wstęp | Metodyka

- Analiza literatury naukowej dotyczącej tematu i teoretyczne przedstawienie różnych podejść wraz z krytyką
- Analiza przypadku Chile i Singapuru z perspektywy:
 - Historycznej,
 - Konstytucyjnej,
 - Instytucji ekonomicznych,
 - Wskaźników gospodarczych.

Wstęp | Teza

- *W kontekście wzrostu gospodarczego, istotniejsze od ustroju politycznego są ustanowione instytucje.*
- *Trwałość, przewidywalność i efektywność instytucji konstytucyjnych, które są kluczowymi czynnikami wzrostu gospodarczego, może sprzyjać demokratyzacji.*
- *Efektywne instytucje konstytucyjne są warunkiem koniecznym do wystąpienia imponującego wzrostu gospodarczego, nawet w państwach autorytarnych.*

Persson, T., Tabellini, G. (2004)

- Persson, T., Tabellini, G. (2004). „*Constitutions and Economic Policy*”
- Persson i Tabellini zbadali wpływ systemów wyborczych i form rządów na politykę gospodarczą i wyniki ekonomiczne.

A. Systemy wyborcze

- A. większościowy
- B. proporcjonalny
- C. mieszany

B. Formy rządów

- A. prezydencki
- B. parlamentarny

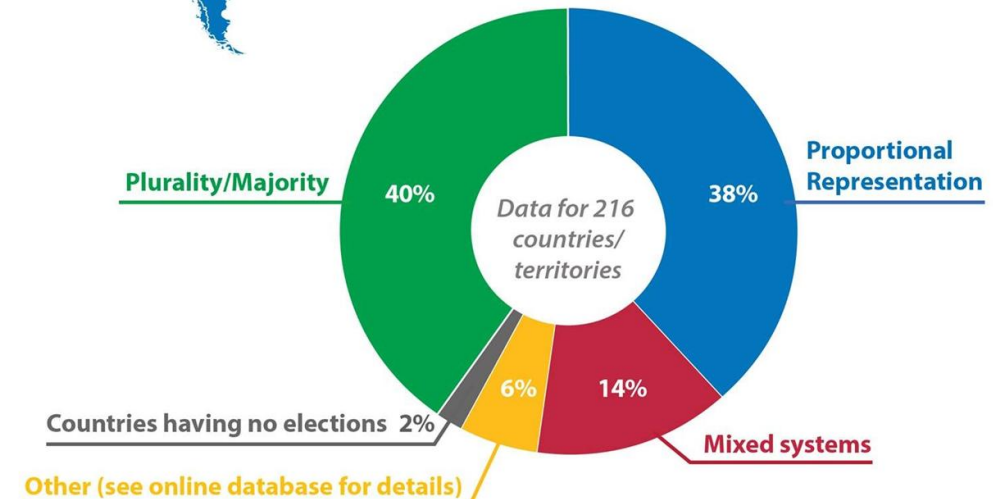
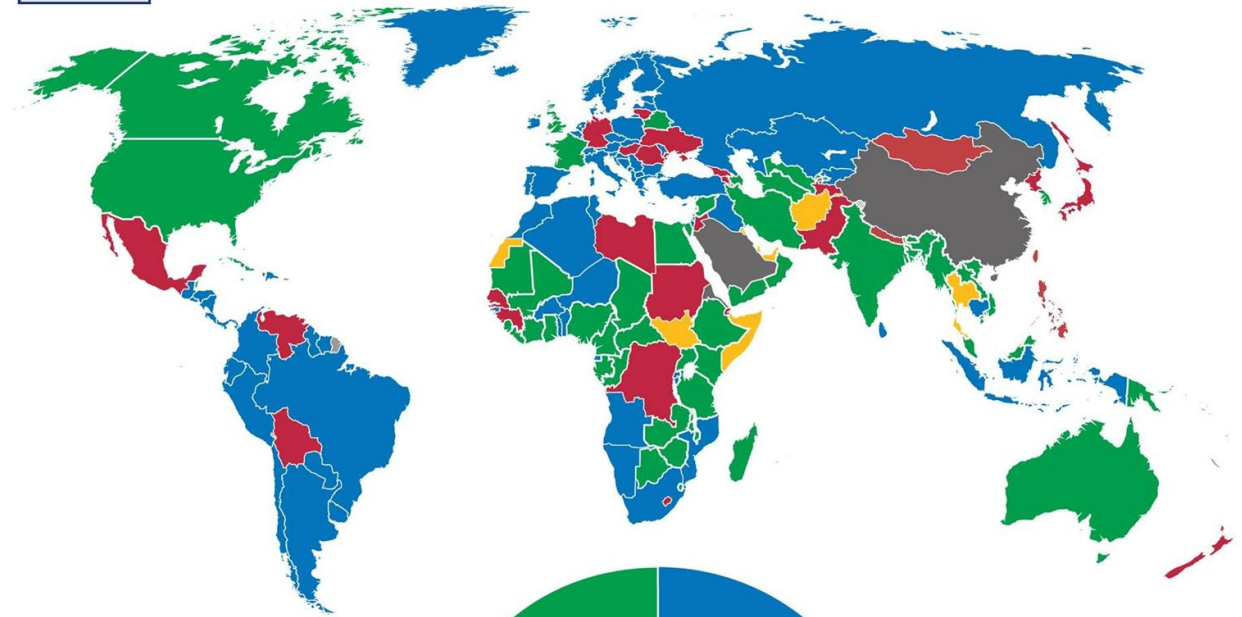
Torsten Persson, Guido Tabellini

Systemy wyborcze

- Systemy **proporcjonalne** (np. wybory parlamentarne w Polsce):
 - Sprzyjają korupcji (system wyborczy oparty na zamkniętych listach partyjnych)
 - Rządy koalicyjne sprzyjają długoterminowemu wzrostowi wydatków publicznych w celu sfinansowania szerokich programów socjalnych
 - Mniejsza odpowiedzialność indywidualna
- Systemy **większościowe** (np. wybory do kongresu USA):
 - Głosowanie na kandydata, a nie na listę partyjną
 - Większa odpowiedzialność indywidualna polityków przed wyborcami
- Systemy **mieszane** (np. wybory do Bundestagu w Niemczech).

ELECTORAL SYSTEMS FOR NATIONAL LEGISLATION*

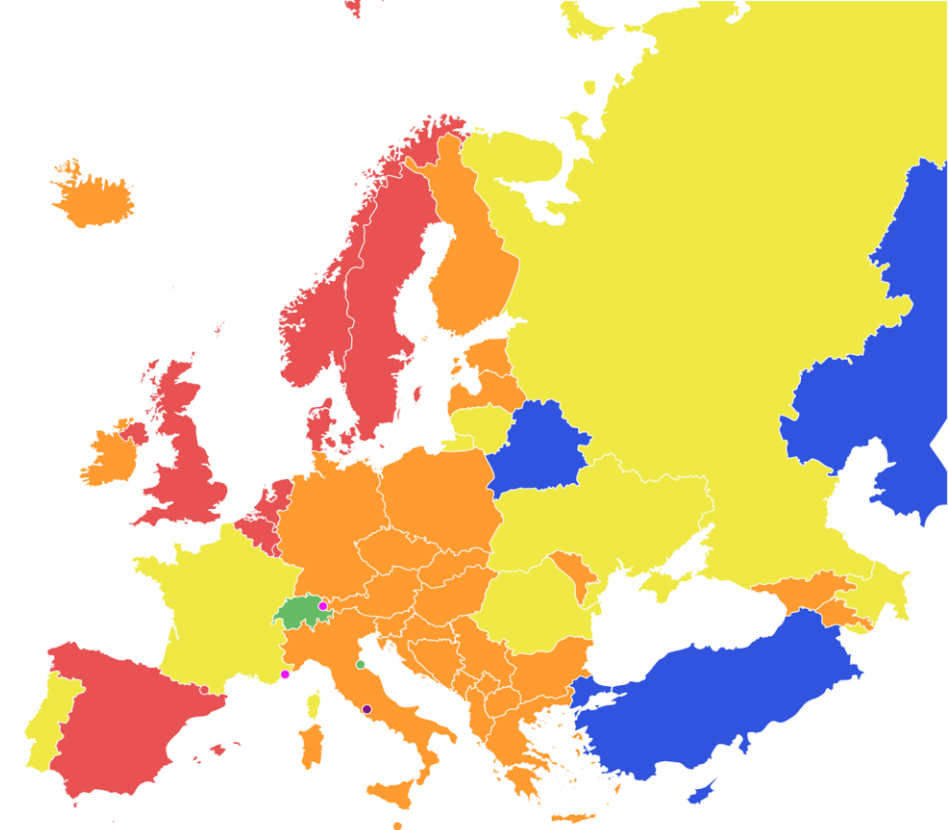
Source: www.idea.int/esd

Formy rządów

- Systemy **parlamentarne**:
 - Sprzyjają stabilności politycznej (rządy według konsensusu koalicji)
 - Zwiększają wydatki publiczne (szerokie programy socjalne)
 - Mniejsza odpowiedzialność fiskalna
- Systemy **prezydenckie**:
 - Mogą prowadzić do impasu politycznego
 - Większe mechanizmy kontroli władzy, co ogranicza wydatki publiczne i wzrost deficytu
 - Większa odpowiedzialność fiskalna (niemalże indywidualna)

W dobrze funkcjonujących demokracjach systemy **prezydenckie** mogą ograniczać korupcję, ale w krajach o słabszych instytucjach mogą ją nasilać.

Może być również system półprezydencki, np. jak we Francji.

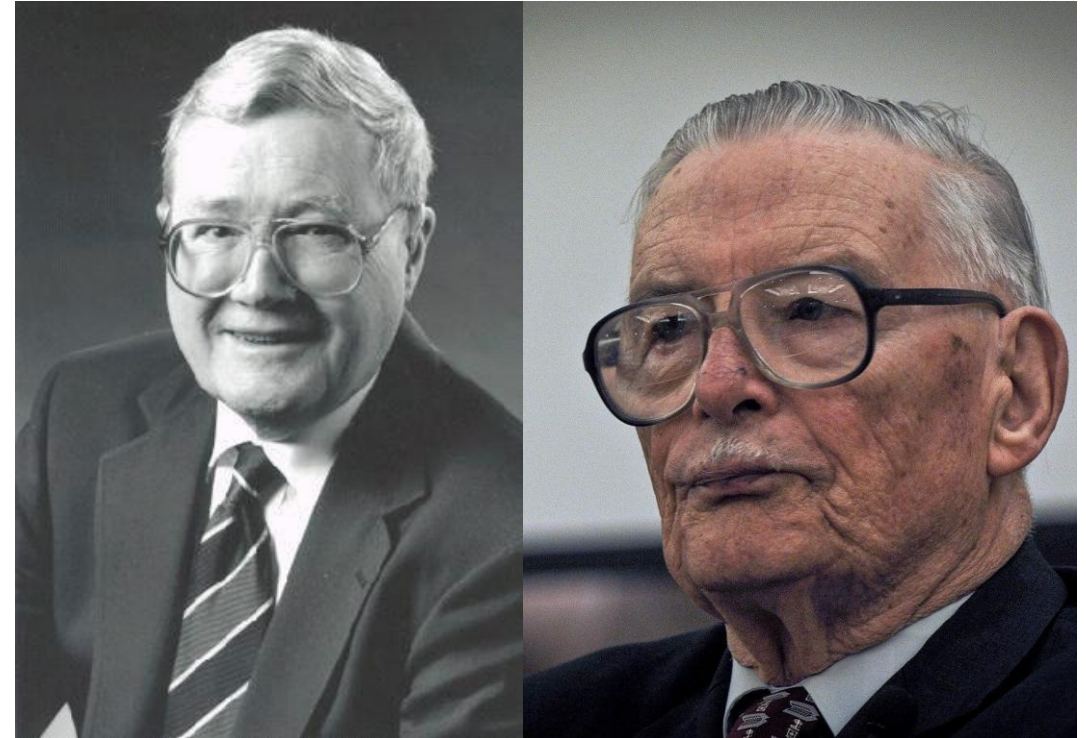
English (en): World's states coloured by form of government.

- Full presidential republics.
- Semi-presidential republics.
- Republics with an executive presidency elected by or nominated by the legislature.
- Parliamentary republics.
- Parliamentary constitutional monarchies in which the monarch does not personally exercise power (except perhaps reserve powers).
- Dual system constitutional monarchies in which the monarch personally exercises power (often alongside a weak parliament).
- Absolute monarchies.

Note that several states constitutionally deemed to be multiparty republics are broadly described by outsiders as authoritarian states. This chart aims to represent *de jure* form of government, not *de facto* degree of democracy.

Ekonomia konstytucyjna

- Fundament: **Teoria wyboru publicznego**
- Tullock G., Buchanan, J. M. (1962). „*The Calculus of Consent: Logical Foundations of Constitutional Democracy*”
- Ekonomia konstytucyjna bada wpływ ograniczeń działalności podmiotów gospodarczych na gospodarkę (*teoria racjonalnego wyboru*)
- Wybór typu *Trade-off*, coś za coś...
- Zarówno istnienie ograniczeń jak i brak konstytuujących je zasad generują pewne **koszty** gospodarcze.

Gordon Tullock, James M. Buchanan

Ekonomia konstytucyjna

- Buchanan definiuje konstytucję jako:

„zestaw zasad, które ograniczają aktywność osób i jednostek w dążeniu do osiągnięcia własnych kresów i celów”
[Buchanan, 1977]

- Ekonomia konstytucyjna dotyczy całego systemu prawa, nie tylko konstytucji jako najwyższego rangą aktu prawnego!

„Ekonomista polityczny musi koncentrować się na procesie lub strukturze, w ramach której podejmowane są decyzje polityczne. Istniejące konstytucje, struktury lub zasady są przedmiotem krytycznej analizy”
[Buchanan, 1995; tłum. własne]

Ekonomia konstytucyjna

1. Nurt pozytywny:

- Analiza przyczyn powstania konstytucji w danym kształcie.
- Ekonomiczne skutki istnienia konstytucji w danym kształcie.

2. Nurt normatywny:

- Analiza efektywności gospodarczej w ramach danego ładu konstytucyjnego oraz jego sprawiedliwości.
- Jakie instytucje polityczne powinniśmy wybierać?

Jak jest? vs Jak być powinno?

Weingast, B. R. (2005)

W *The Constitutional Dilemma of Economic Liberty* Weingast analizuje, dlaczego niektóre konstytucje odnoszą sukces, a inne nie.

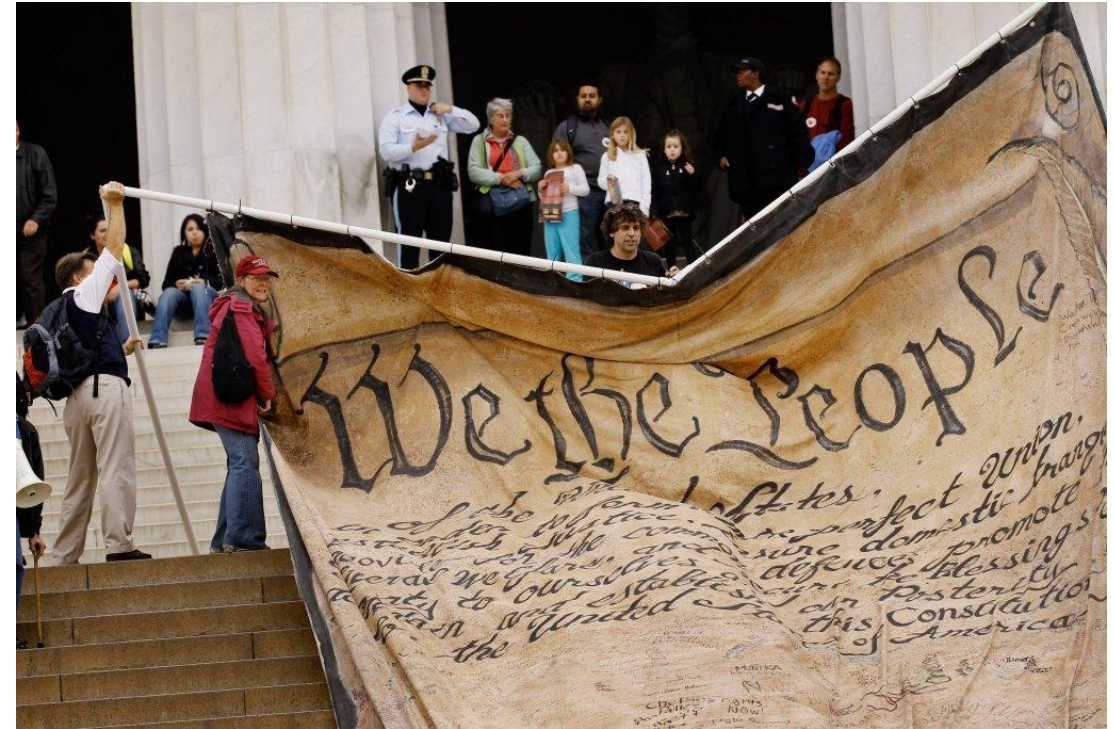
- Brak mechanizmu zewnętrznego egzekwowania konstytucji
- Koncepcja ***self-enforcing constitutions***
- Jak wymusić na rządzących przestrzeganie konstytucji?

Barry R. Weingast

Self-enforcing constitutions

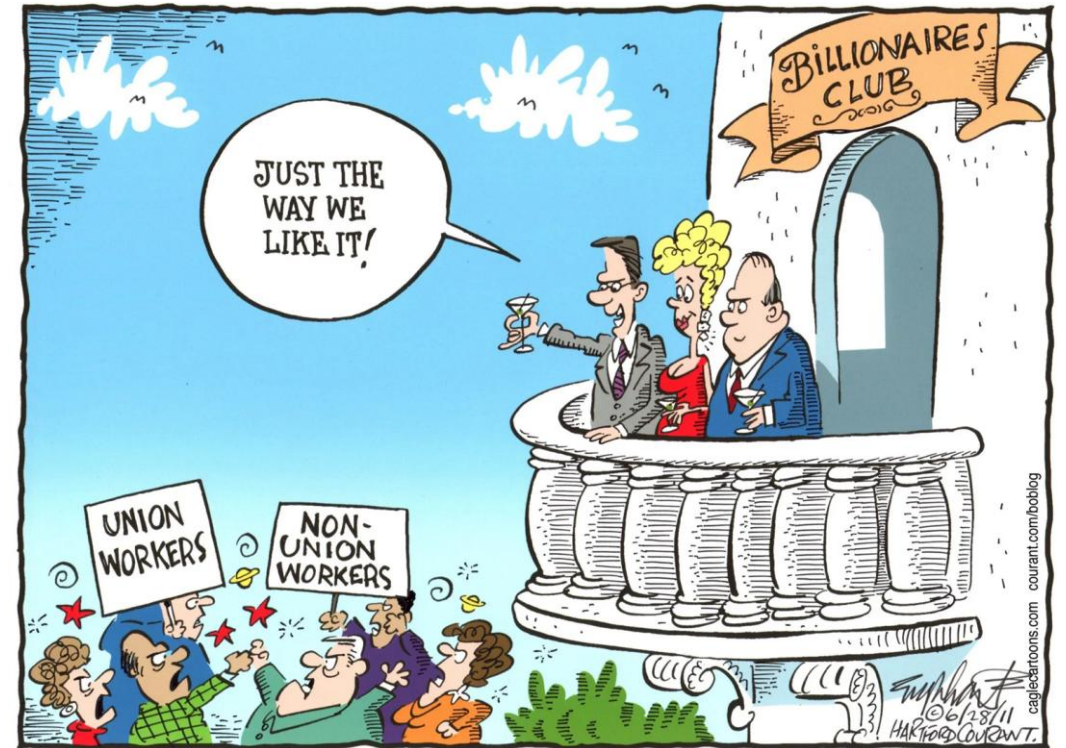
- Przestrzeganie konstytucji przez rządzących nie wymaga zewnętrznego mechanizmu egzekwowania.
- Sukces konstytucji zależy od tego, czy rządzący mają interes w jej przestrzeganiu.
- Obywatele powinni natychmiastowo reagować na łamanie konstytucji przez rządzących.
- Groźba protestów, oporu obywatelskiego, czy wycofania poparcia dla rządu staje się dla niego realnym kosztem łamania konstytucji.
- Im bardziej zjednoczone społeczeństwo, tym skuteczniejsza strategia.

Protest przed Sądem Najwyższym USA w 2010 roku.

Self-enforcing constitutions

- Warunki konieczne:
 - Jasne zasady konstytucyjne – łatwość identyfikacji złamania konstytucji
 - Zdolność społeczeństwa do koordynacji działań
 - Wiarygodność groźby
- Ograniczenia strategii:
 - Podziały społeczne
 - Strategia **dziel i rządź**
 - Koszty reakcji

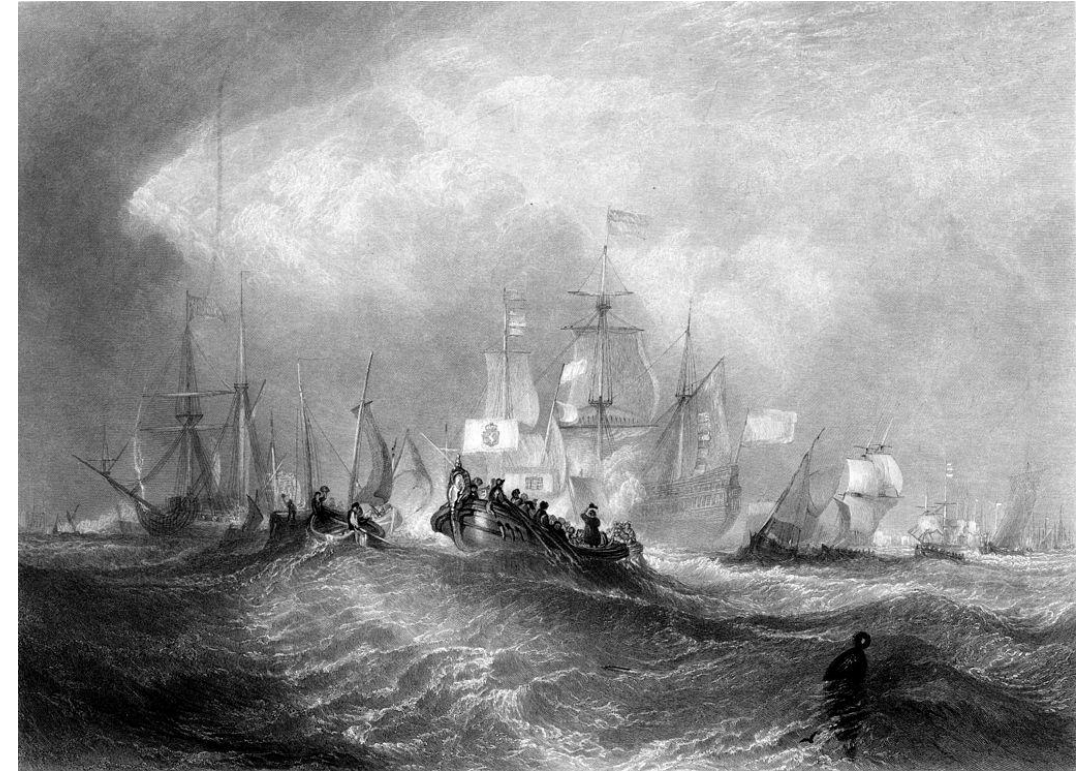

By Editorial Cartoons

Self-enforcing constitutions

Przykład historyczny:

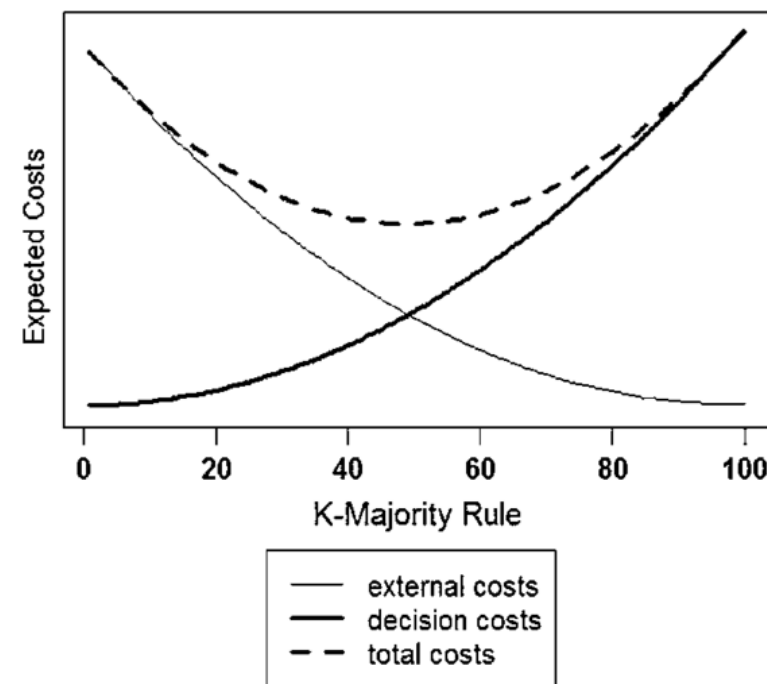
- Pod koniec 1688 roku miała miejsce bezkrwawa rewolucja przeprowadzona przez parlament angielski.
- Dwa przeciwne stronnictwa, Wigowie i Torysi, **zjednoczyły się** w celu **rozliczenia nadużyć władzy** przez dynastię Stuartów.
- W konsekwencji wydano **Deklarację praw** (Bill of Rights).
- Od momentu jej wydania faktyczna władza w państwie należała do parlamentu. Władza królewska została poddana **kontroli**, co uczyniło Wielką Brytanię pierwszą na świecie monarchią parlamentarną.

Prince of Orange Landing at Brixham, published in The Art Journal 1852

Reguła większości

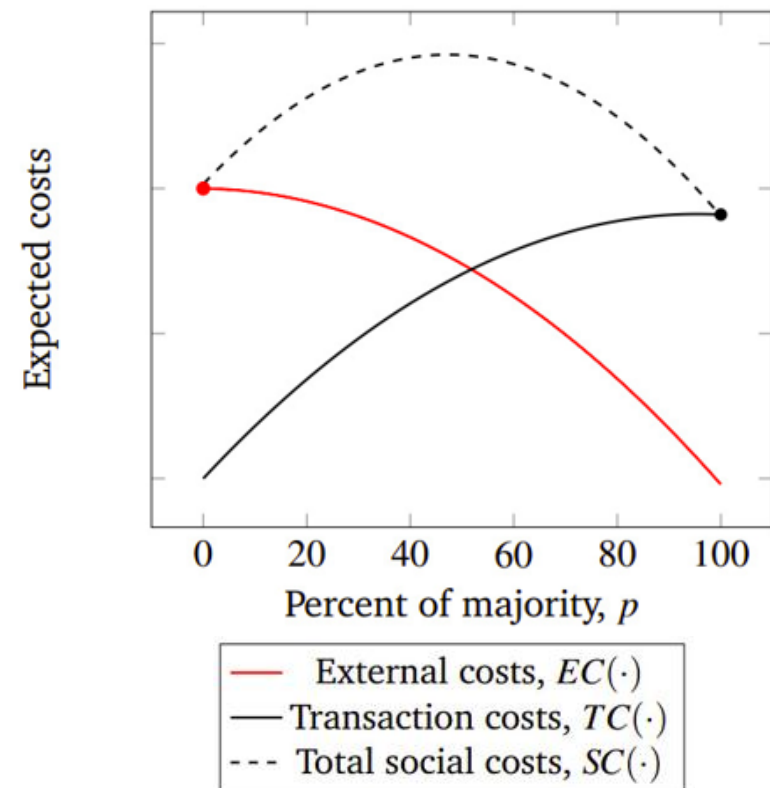
- **Wypukłe** krzywe kosztu zewnętrznego i decyzyjnego
 - Koszty zewnętrzne: narzucane jednostkom, gdy decyzja większości jest sprzeczna z ich preferencjami
 - Koszty decyzyjne: związanych z czasem i wysiłkiem potrzebnym do osiągnięcia porozumienia.
- Istnieje rozwiązanie wewnętrzne optymalnej większości
- **K-majority** – *superwiększość*; większość optymalna w kontekście kosztów.

Model Buchanana i Tullocka *k-majority* z wypukłymi krzywymi kosztu zewnętrznego i decyzyjnego

Reguła większości

- Nguyen, Hai-Trieu v. (2024). „The Ambiguity of Determining the Optimal Majority”
- **Wklęsłe** krzywe kosztu zewnętrznego i transakcyjnego (decyzyjnego):
 - Koszty zewnętrzne mogą być stałe niezależnie od k , gdy interesy grup są sprzeczne (np. w społeczeństwach podzielonych etnicznie)
 - Koszty decyzyjne rosną liniowo lub słabiej, gdyż nawet niewielki wzrost wymaganej większości prowadzi do impasu (np. w systemach wielopartyjnych)
- **Rozwiązania brzegowe:** autokracja (0%) lub jednomyślność (100%)

Model optymalnej większości z wklęsłymi krzywymi kosztu Nguyen'a

Autorytaryzm

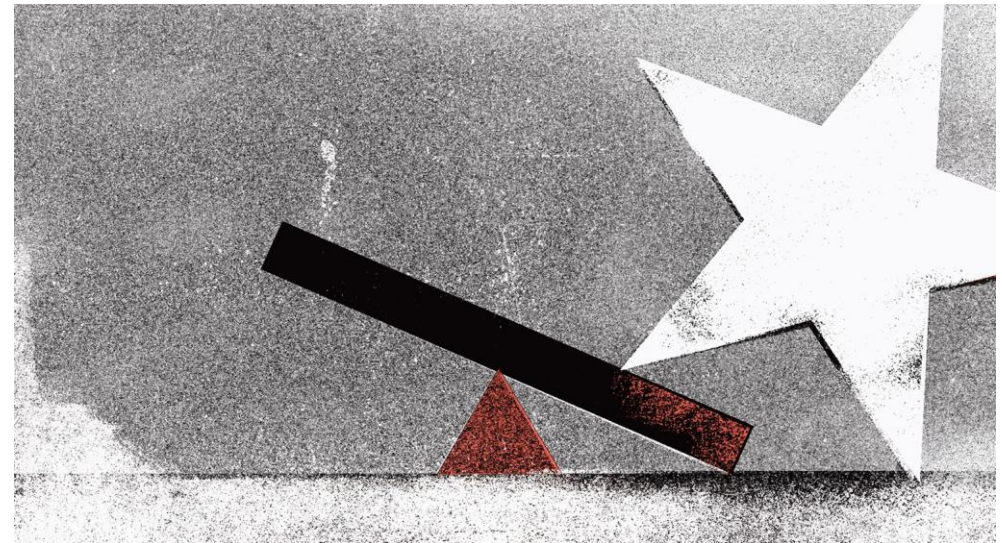
- Systemy autorytarne charakteryzują się ograniczonym pluralizmem politycznym oraz silną władzą wykonawczą.
- W ustroju autorytarnym:
 - Rząd może stosować strategię dziel i rządź w celu umocnienia władzy
 - Brak możliwości skutecznego reagowania społeczeństwa na naruszenia ich praw przez rząd
 - Stopień przestrzegania praw jednostki zależy od jej relacji z władzą [Weingast 2005]
- W systemach autorytarnych władze często prowadzą politykę protekcyjną w celu kontroli. **Są jednak wyjątki.**

The Atlantic

The New Authoritarianism

This isn't single-party rule, but it's not democracy either.

By Steven Levitsky

Artykuł w *The Atlantic*, Steven Levitsky

Chile

- W 1973 roku w wyniku zamachu stanu do władzy w Chile doszedł Augusto Pinochet, obalając demokratycznie wybranego w 1970 roku Salvadora Allende.
- Ustanowił on dyktaturę wojskową opartą na zasadach **wolnego rynku**, jednocześnie zwalczając wewnętrzną opozycję.
- Narastające w latach 80. protesty zmusiły go do przeprowadzenia narodowego referendum w 1988 roku.
- Uniemożliwiło mu ono kandydowanie w demokratycznych wyborach w 1990 roku, wtedy więc oficjalnie zakończyły się rządy Pinocheta w Chile.

Augusto Pinochet

Chile

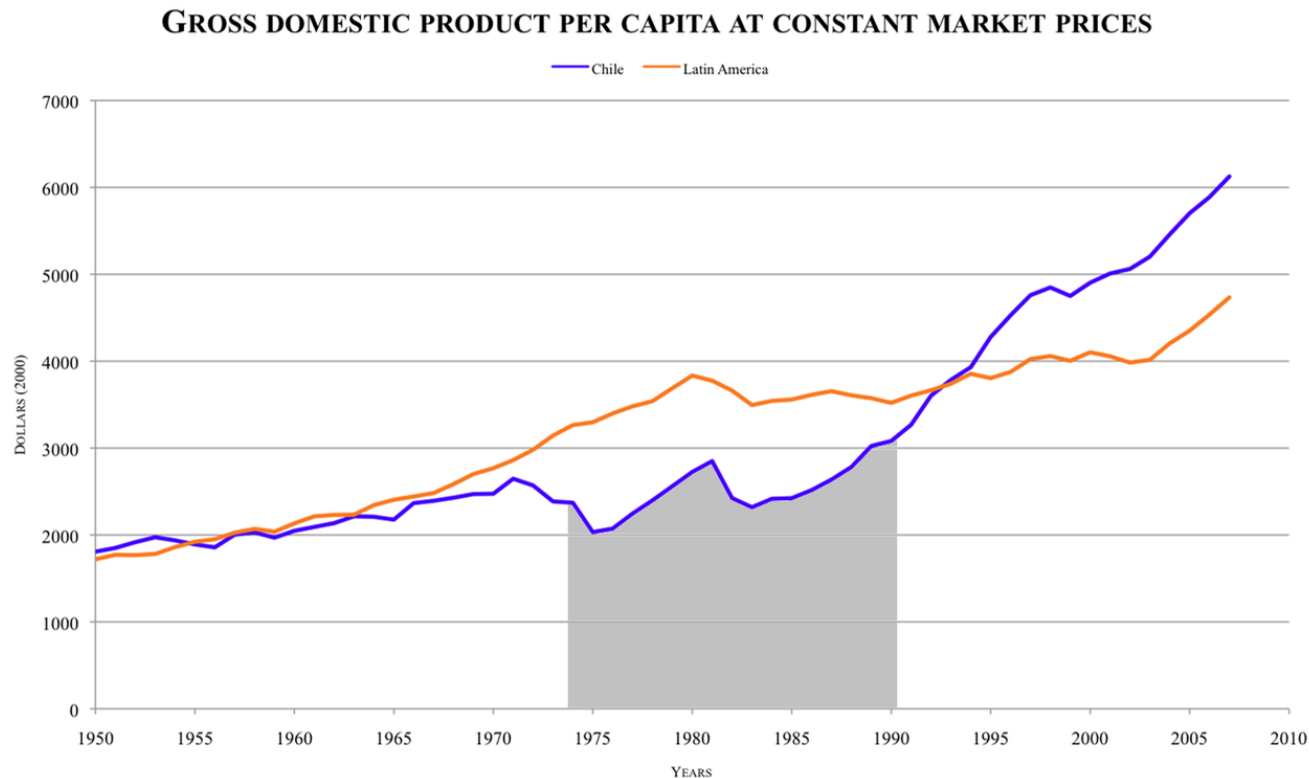
- Po przeprowadzeniu puczu przyjęto plan gospodarczy przygotowany przez ekonomistów opozycyjnych do rządu Salvadora Allende.
- Plan przygotowany został przy pomocy **Chicago Boys** – studentów University of Chicago, gdzie uczyli się od Milтона Friedmana **chicagowskiej szkoły ekonomii**.
- Friedman wyrażał nadzieje na demokratyzację Chile. Jego zdaniem wolny rynek miał na celu zniwelowanie polityki centralizacji i politycznej kontroli.

Chicago Boys

Chile

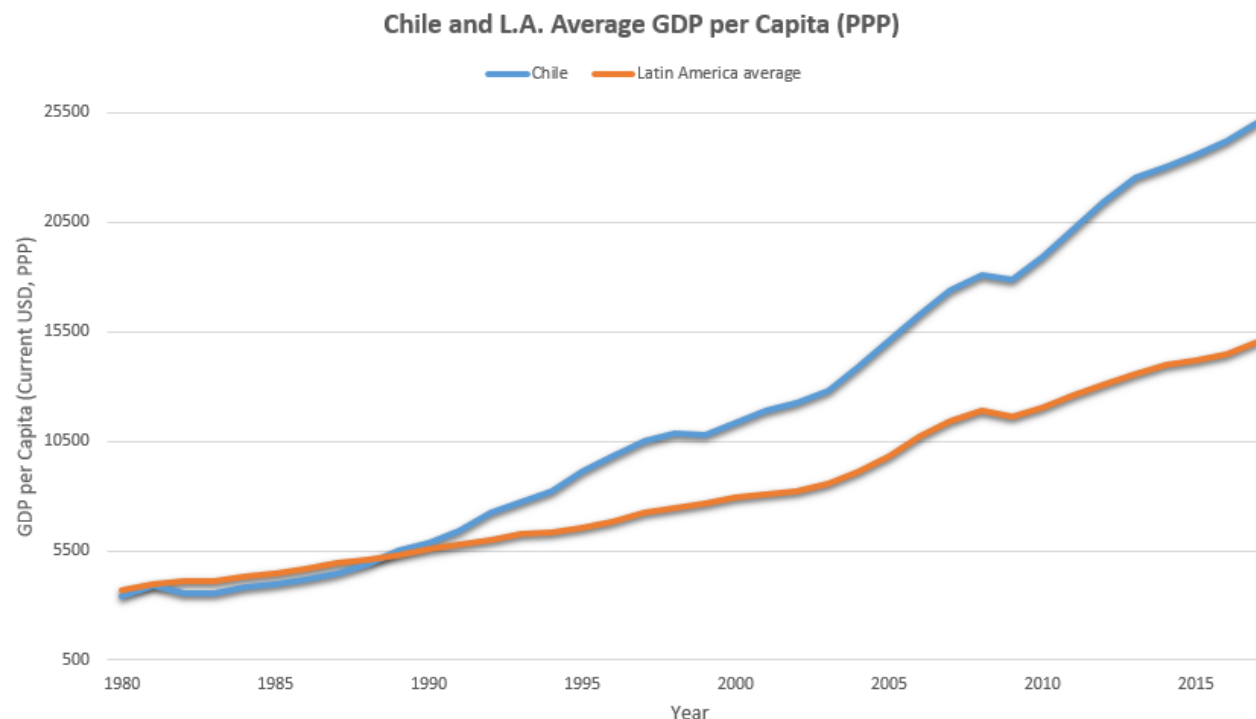
- Pierwszy cud gospodarczy (1973-1982):
 - Reprywatyzacja znacjonalizowanych przez Salvadora Allende przedsiębiorstw państwowych.
 - Przeciwnie do rekomendacji Friedmana, w 1979 roku **usztyniono kurs peso** do dolara, co finalnie spowodowało recesję w 1982 roku.
- Drugi cud gospodarczy (1985-1989):
 - W 1982 roku **uwolniono kurs peso**.
 - Kontynuacja polityki wolnorynkowej.

Source: Wikipedia

Chile

- Zdaniem Milтона Friedmana – chilijski cud gospodarczy był porównywalny z cudem gospodarczym powojennych Niemiec.
- Po zakończeniu dyktatury Pinocheta, demokratycznie wybrane rządy nie rezygnowały z idei wolnego rynku.
- Skupiono się na walce z nierównościami płacowymi oraz zabezpieczeniu socjalnym.

Source: Wikipedia

Source: Wikipedia

Share of population living in extreme poverty, 1987 to 2024

Extreme poverty is defined as living below the International Poverty Line of \$2.15 per day. This data is adjusted for inflation and for differences in living costs between countries.

Data source: World Bank Poverty and Inequality Platform (2024)

CC BY

Note: This data is expressed in international-\$¹ at 2017 prices. Depending on the country and year, it relates to income measured after taxes and benefits, or to consumption, per capita².

27		Salvador Allende (1908–1973)	3 listopada 1970	11 września 1973	Socjalistyczna Partia Chile	32		Michelle Bachelet (ur. 1951)	11 marca 2006	11 marca 2010	Socjalistyczna Partia Chile
28		Augusto Pinochet (1915–2006) ^[6]	11 września 1973	11 marca 1990	wojskowy	33		Sebastián Piñera (1949–2024)	11 marca 2010	11 marca 2014	Odnowa Narodowa
29		Patricio Aylwin (1918–2016)	11 marca 1990	11 marca 1994	Chrześcijańsko-Demokratyczna Partia Chile	(32)		Michelle Bachelet (ur. 1951)	11 marca 2014	11 marca 2018	Socjalistyczna Partia Chile
30		Eduardo Frei Ruiz-Tagle (ur. 1942)	11 marca 1994	11 marca 2000	Chrześcijańsko-Demokratyczna Partia Chile	(33)		Sebastián Piñera (1949–2024)	11 marca 2018	11 marca 2022	Odnowa Narodowa
31		Ricardo Lagos (ur. 1938)	11 marca 2000	11 marca 2006	Partia dla Demokracji	34		Gabriel Boric (ur. 1986)	11 marca 2022		Convergencia Social

Source: Wikipedia

Index of Economic Freedom (February 2025)

- **TOP 10 regionu Ameryki**
- Restrykcyjność przepisów oraz zakres stosowania przymusu przez aparat władzy w sferze gospodarki.
- Bierze pod uwagę m. in.:
 - Politykę handlową
 - Obciążenia podatkowe
 - Interwencje rządu w gospodarce
 - Prawa własności
 - Aktywność czarnego rynku

Name	Index Year	Overall Score
▽△	▽△	▼△
Canada	2025	75.5
Chile	2025	73.2
Uruguay	2025	70.2
United States	2025	70.2
Barbados	2025	68.9
Jamaica	2025	68.7
Costa Rica	2025	68.6
Saint Lucia	2025	67.0
Peru	2025	65.9
Panama	2025	65.5

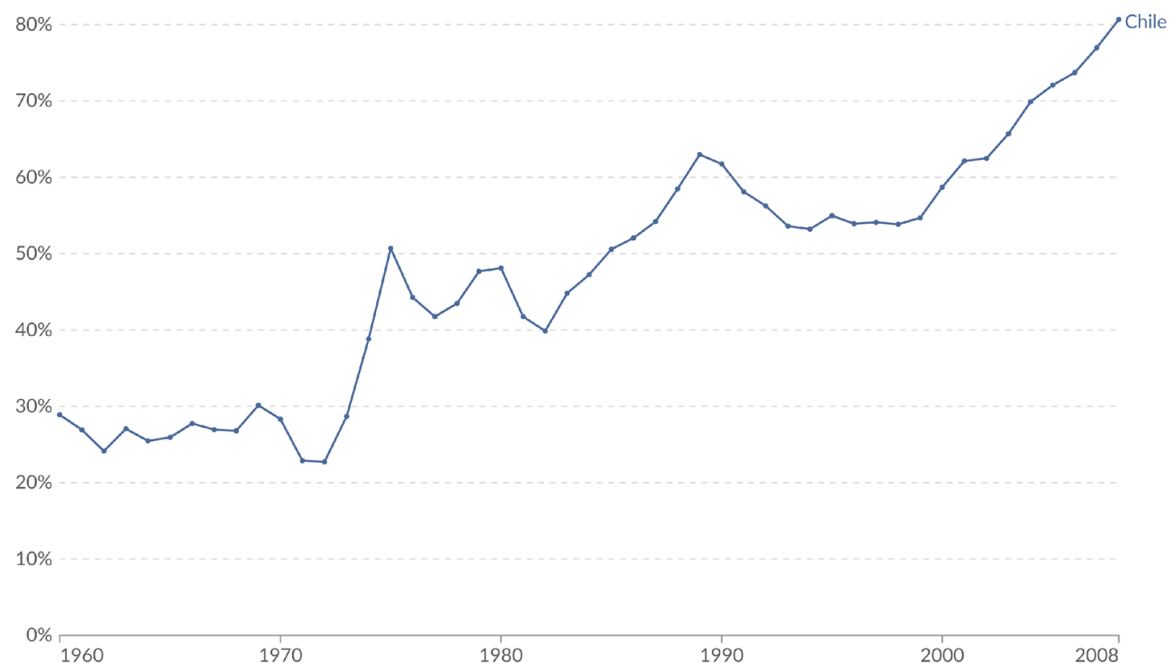
heritage.org | Index of Economic Freedom

Kurtz, M. (2001)

- Kurtz, M. (2001) „*State Developmentalism Without a Developmental State: The Public Foundations of the “Free Market Miracle” in Chile*”
- Zdaniem Kurtza sukces gospodarczy Chile po 1980 roku jest zasługą nie polityki Pinocheta, a **przemysłanych inwestycji państwowych**.
- Interwencje rządu w sektorze rybołówstwa i leśnictwa spowodowały szybszy rozwój **eksportu**.
- Zrównoważoną strategię eksportową wspierano stopniowym **obniżaniem cel**.

Trade as a share of GDP, 1960 to 2008

Sum of exports and imports of goods and services, divided by gross domestic product, expressed as a percentage. This is also known as the "trade openness index".

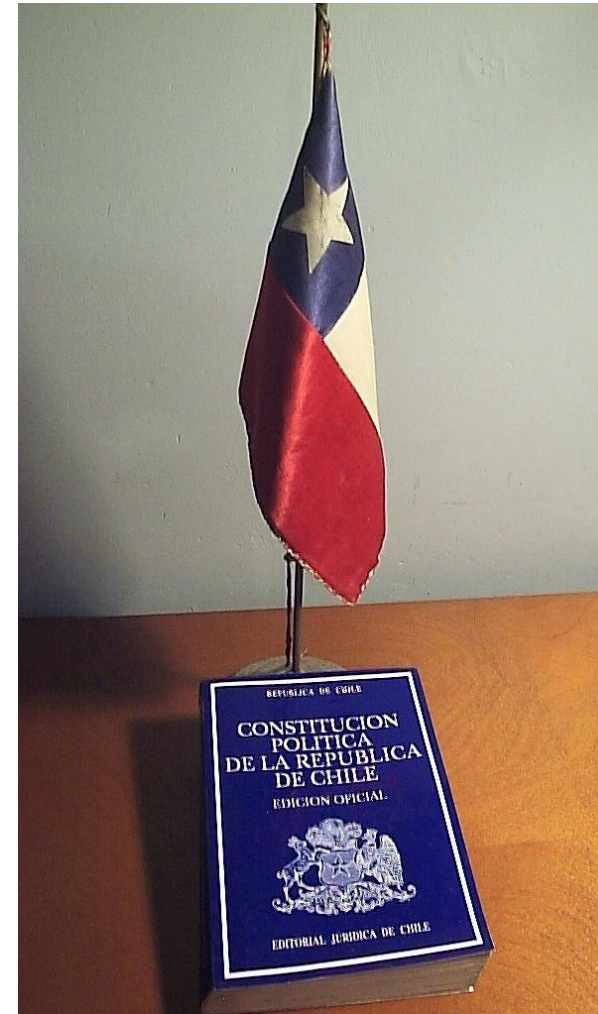

Data source: World Bank and OECD (2025)

OurWorldinData.org/trade-and-globalization | CC BY

Chile

- 11 września 1980 roku na mocy referendum przyjęto **konstytucję Chile**.
- Rozpoczęto 8-letni „okres przejściowy”, w trakcie którego pełnia władzy wykonawczej należała do Pinocheta.
- Konstytucja z 1980 roku zawierała mechanizm podobny do koncepcji *self-enforcing* Weingasta.
- Po upływie 8-letniej kadencji zobowiązano się do przeprowadzenia wyborów demokratycznych.
- Na mocy konstytucji, w 1989 roku przeprowadzono referendum, w którym zapytano o to, czy Augusto Pinochet może kandydować w wyborach o drugą, 8-letnią kadencję.

Konstytucja Chile

Chile

- Łamanie praw obywatelskich przez dyktaturę i kryzysy gospodarcze doprowadziły do **masowych protestów** w latach 80.
- W referendum w 1989 roku 56% głosujących opowiedziało się za **uniemożliwieniem** startu Pinocheta w wyborach.
- W rezultacie nastąpiła demokratyzacja Chile.
- Po obaleniu dyktatury Pinocheta przeprowadzono szereg zmian w konstytucji, ograniczając władzę wykonawczą prezydenta.

October 08, 2018 by Peoples Dispatch

Chile

- Od czasu upadku dyktatury Pinocheta konstytucja z 1980 roku była wielokrotnie zmieniana.
- W 2020 roku miało miejsce referendum, w którym zdecydowano o napisaniu **nowej konstytucji**.
- W 2022 roku w referendum **odrzucono** lewicowy projekt konstytucji, zaś w 2023 – prawicowy.
- Wyniki te **umocniły** pozycję konstytucji z 1980 roku.
- Debata konstytucyjna w Chile jest cały czas obecna.

Demonstracja odnośnie referendum w 2022 roku.

Singapur

- Uzyskanie autonomii od Wielkiej Brytanii w 1959 roku.
- Pełna niepodległość po odłączeniu się od Malezji w 1965 roku.
- Jeden z najważniejszych portów i centrów finansowych świata, należący do tzw. *azjatyckich tygrysów*.
- Architekt Singapuru – **Lee Kuan Yew** – był premierem przez 31 lat.
- *The Subtle Authoritarianism (Miękki autorytaryzm)*.
- PKB per capita w czołówce światowej.

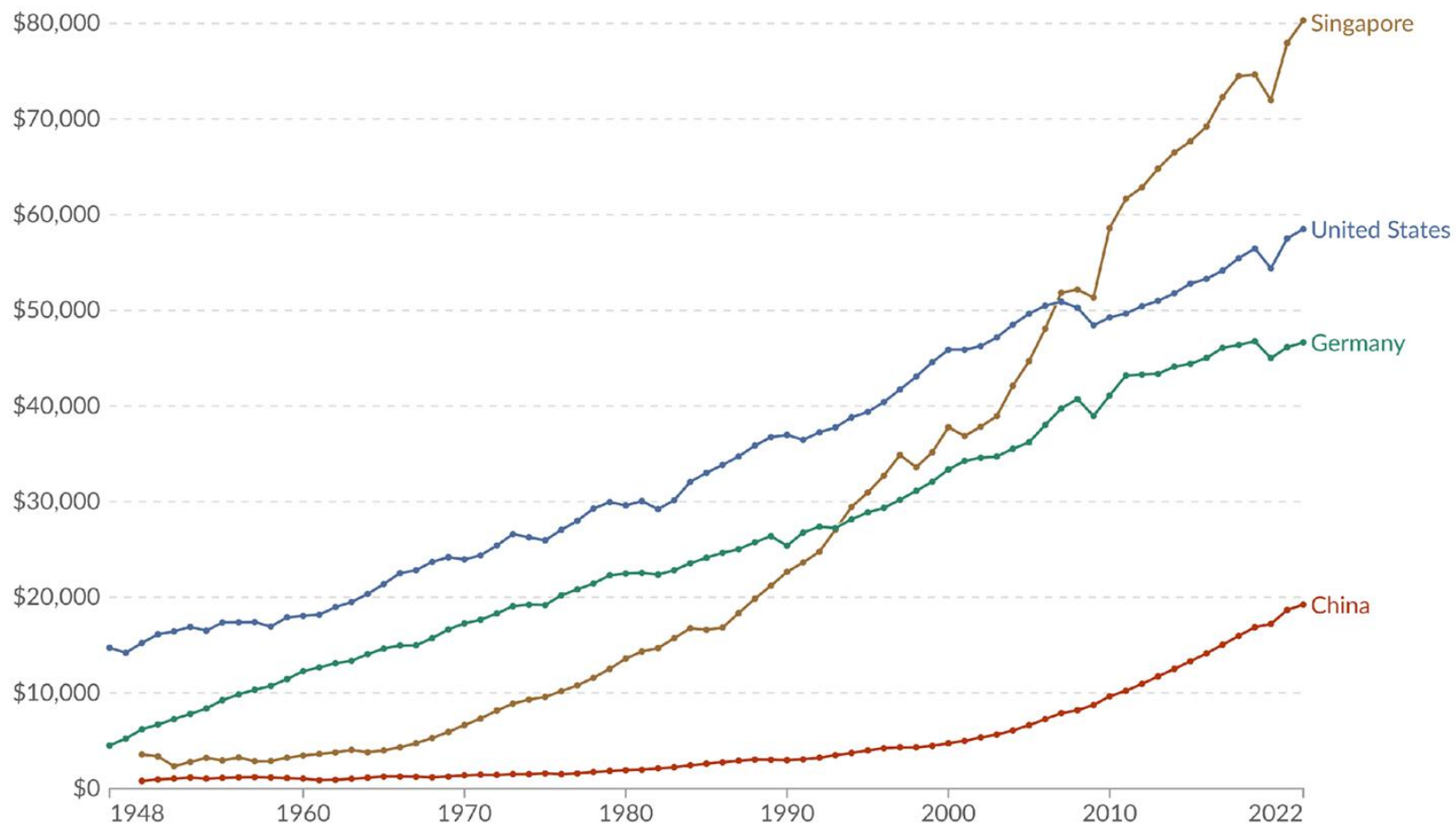

Lee Kuan Yew

GDP per capita, 1948 to 2022

Our World
in Data

This data is adjusted for inflation and for differences in living costs between countries.

Data source: Bolt and van Zanden - Maddison Project Database 2023

OurWorldinData.org/economic-growth | CC BY

Note: This data is expressed in international-\$¹ at 2011 prices.

Human Development Index 2022

Country	Rank	HDI Value 2022 ▼
 Switzerland	1	0.967
 Norway	2	0.966
 Iceland	3	0.959
 Hong Kong, China (SAR)	4	0.956
 Denmark	5	0.952
 Sweden	5	0.952
 Germany	7	0.950
 Ireland	7	0.950
 Singapore	9	0.949
 Australia	10	0.946

Knutsen, C.H., Fjelde, H. (2013).

- Knutsen, C.H., Fjelde, H. (2013). „Property rights in dictatorships: kings protect property better than generals or party bosses”
- Władcy autorytarni mający **niepewność** długości horyzontu czasowego rządzenia są bardziej skłonni do wywłaszczeń.
- **Długoterminowa** wizja rządów, jak np. w monarchiach dziedzicznych, sprzyja większemu poszanowaniu praw własności.

Hanne Fjelde i Carl Henrik Knutsen

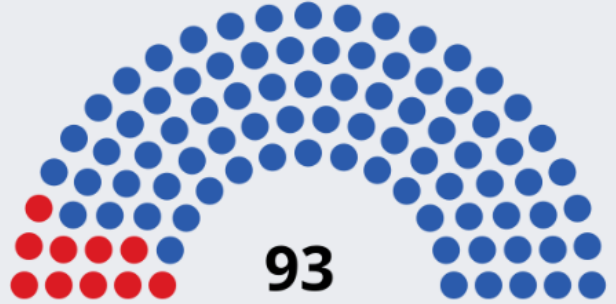
Lee Kuan Yew o długoterminowej wizji rządzenia

<https://www.youtube.com/watch?v=gmHr5twokXg>

Singapur

- **System partii dominującej**
- *PAP* rządzi nieprzerwanie od 1959 roku
 - Większościowy system wyborczy „*pierwszy na mecie*” marginalizujący mniejsze partie
 - Kontrola nad mediami
 - Utożsamienie sukcesu gospodarczego Singapuru z rządami *PAP*
 - Podejrzenia o stosowanie *gerrymanderingu*
- Partia jest znana ze swojego pragmatyzmu.
- Tradycja konfucjańska – rząd będący „najwyższą formą kultury” sprawuje władzę w interesie obywateli, zapewniając im opiekę, mieszkanie, pracę i wykształcenie.

Party	Votes	%	+/-	Seats	+/-
People's Action Party	1,527,491	61.23	-8.63	83	0
Workers' Party	279,922	11.22	-1.26	10	+4
Progress Singapore Party	253,996	10.18	New	2	New
Singapore Democratic Party	111,054	4.45	+0.92	0	0
National Solidarity Party	93,653	3.75	+0.22	0	0
Peoples Voice	59,183	2.37	New	0	New
Reform Party	54,599	2.19	-0.44	0	0
Singapore People's Party	37,998	1.52	-0.65	0	0
Singapore Democratic Alliance	37,237	1.49	-0.57	0	0
Red Dot United	31,260	1.25	New	0	New
People's Power Party	7,489	0.30	-0.83	0	0
Independents	655	0.03	-0.09	0	0
Total	2,494,537	100.00	-	95	+6

Rozkład miejsc w parlamencie Singapuru po wyborach w 2020 roku

Ease of doing business index (World Bank Group)

Jurisdiction	Classification	2020
↕	↕	[93] ↕
 New Zealand	Very Easy	1
 Singapore	Very Easy	2
 Hong Kong	Very Easy	3
 Denmark	Very Easy	4
 South Korea	Very Easy	5
 United States	Very Easy	6
 Georgia	Very Easy	7
 United Kingdom	Very Easy	8
 Norway	Very Easy	9
 Sweden	Very Easy	10

Source: Wikipedia

Index of Economic Freedom (February 2025)

- **TOP 10 globalnie (!)**
- Restrykcyjność przepisów oraz zakres stosowania przymusu przez aparat władzy w sferze gospodarki.
- Bierze pod uwagę m. in.:
 - Politykę handlową
 - Obciążenia podatkowe
 - Interwencje rządu w gospodarce
 - Prawa własności
 - Aktywność czarnego rynku

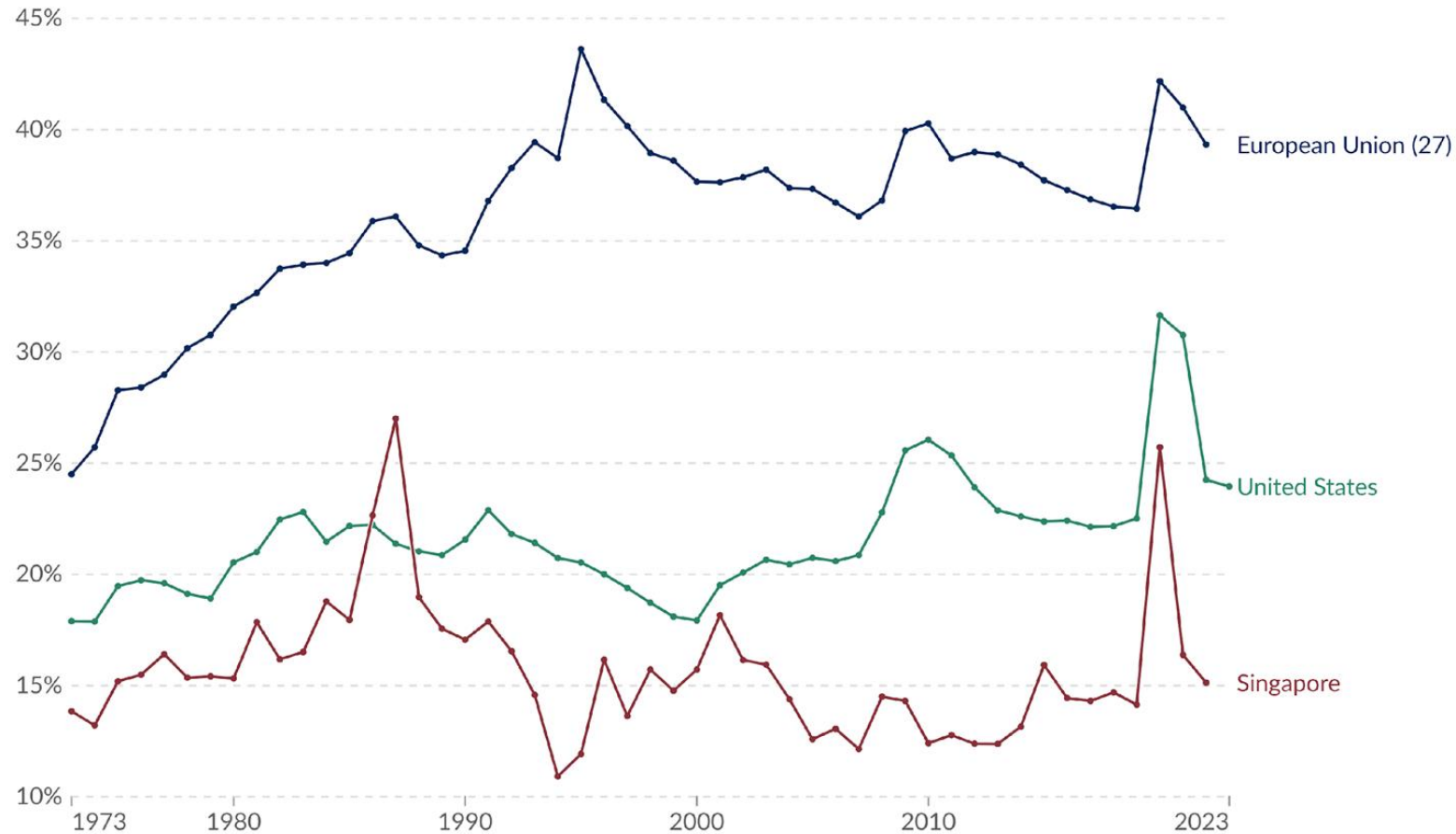
Name	Index Year	Overall Score
▽△	▽△	▼△
Singapore	2025	84.1
Switzerland	2025	83.7
Ireland	2025	83.1
Taiwan	2025	79.7
Luxembourg	2025	79.5
Australia	2025	79.3
Denmark	2025	79.1
Estonia	2025	78.9
Norway	2025	78.3
Netherlands	2025	78.2

heritage.org | Index of Economic Freedom

Central government expenditure as share of GDP, 1973 to 2023

Our World
in Data

Total central government expenditures (payments for operating activities of the government in providing goods and services), as share of GDP.

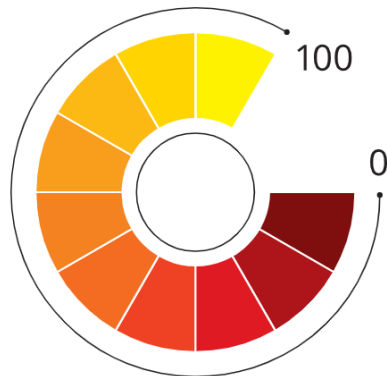

Data source: Data compiled from multiple sources by World Bank (2025)

OurWorldinData.org/government-spending | CC BY

Corruption Perceptions Index 2024

- Poziom korupcji w sektorze publicznym postrzegany przez ekspertów i dyrektorów przedsiębiorstw.
- Korupcja jako „nadużycie powierzonej władzy dla korzyści prywatnych.

**THE CPI USES A SCALE
FROM 0 TO 100**

100 is **very clean** and
0 is **highly corrupt**

Score		Country	Rank
90	=	Denmark	1
88	↑	Finland	2
84	↑	Singapore	3
83	↓	New Zealand	4
81	↑	Luxembourg	5
81	↓	Norway	5
81	↓	Switzerland	5
80	↓	Sweden	8
78	↓	Netherlands	9
77	↑	Australia	10
77	↑	Iceland	10
77	=	Ireland	10

Corruption Perceptions Index | [transparency.org](https://www.transparency.org)

Rule of Law Index 2024

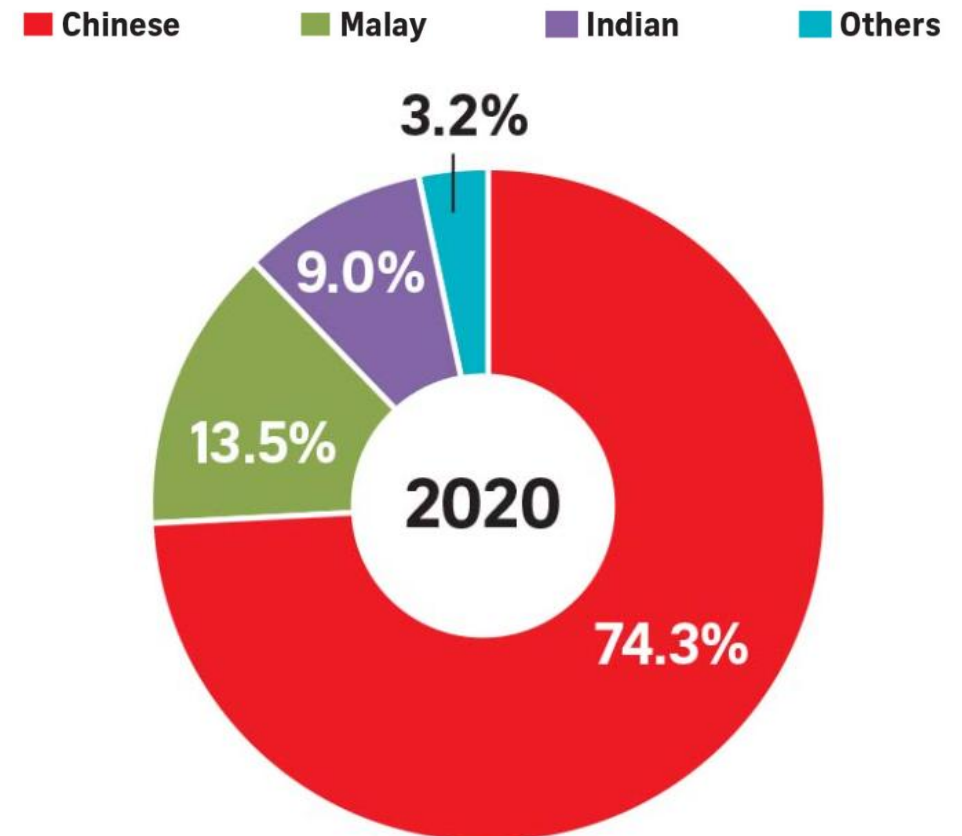
	GLOBAL RANK	Government Powers	Absence of Corruption	Open Government	Fundamental Rights	Order and Security	Regulatory Enforcement	Civil Justice	Criminal Justice	OVERALL SCORE
Denmark	1 / 142	0.94	0.95	0.86	0.92	0.93	0.89	0.87	0.84	0.90
Norway	2 / 142	0.92	0.94	0.88	0.90	0.93	0.88	0.87	0.83	0.89
Finland	3 / 142	0.92	0.90	0.86	0.89	0.93	0.86	0.80	0.84	0.87
Sweden	4 / 142	0.86	0.91	0.84	0.87	0.93	0.83	0.83	0.78	0.86
Germany	5 / 142	0.86	0.84	0.79	0.86	0.89	0.84	0.82	0.78	0.83
New Zealand	6 / 142	0.86	0.89	0.83	0.83	0.88	0.85	0.79	0.74	0.83
Luxembourg	7 / 142	0.82	0.85	0.81	0.85	0.95	0.85	0.78	0.73	0.83
Netherlands	8 / 142	0.83	0.88	0.81	0.83	0.85	0.84	0.83	0.75	0.83
Ireland	9 / 142	0.84	0.83	0.81	0.84	0.93	0.84	0.74	0.74	0.82
Estonia	10 / 142	0.82	0.82	0.81	0.82	0.91	0.80	0.80	0.75	0.82
Australia	11 / 142	0.82	0.83	0.81	0.78	0.87	0.81	0.74	0.72	0.80
Canada	12 / 142	0.82	0.82	0.80	0.82	0.90	0.81	0.68	0.74	0.80
Austria	13 / 142	0.82	0.79	0.68	0.83	0.91	0.80	0.74	0.79	0.79
Japan	14 / 142	0.72	0.82	0.71	0.78	0.93	0.80	0.77	0.77	0.79
United Kingdom	15 / 142	0.82	0.83	0.80	0.80	0.84	0.78	0.71	0.70	0.78
Singapore	16 / 142	0.68	0.92	0.60	0.68	0.94	0.87	0.79	0.78	0.78

Rule of Law Index | worldjusticeproject.org

Singapur

- Weingast i homogeniczność społeczeństwa...
- Singapur jest państwem **bardzo zróżnicowanym** pod względem etnicznym.
- W 1964 roku wybuchły zamieszki na tle rasowym między Malajami i Chińczykami w Singapurze.
- Były one jednym z powodów ogłoszenia niepodległości w 1965 roku i trwającej do dziś polityki wielokulturowości.
- Jednym z największych sukcesów Lee Kuan Yew było zjednoczenie zróżnicowanego państwa.

Ethnic composition of Singapore residents

Source: DEPARTMENT OF STATISTICS STRAITS TIMES GRAPHICS

Singapur

- **Ethnic Integration Policy** (polityka integracji etnicznej) – wprowadzona w 1989 roku
 - Nakłada limity na proporcje mieszkańców różnych grup etnicznych w blokach mieszkalnych i dzielnicach, aby zapobiec tworzeniu enklaw etnicznych
- Władze stanowczo zwalczają przejawy nietolerancji rasowej.
- Polityka **wielokulturowości** kluczowym elementem budowania narodowej tożsamości.
- Dążenie do monogeniczności społeczeństwa w ujęciu Weingasta...

Photo by: Andrew Teoh @ Montfort Junior School on 25 June 2015

Singapur

Source: Wikipedia

- Singapur – państwo wielu języków.
- Cztery języki urzędowe: angielski, malajski, mandaryński i tamilski.
- W 1966 roku Lee Kuan Yew wprowadził **obowiązkową edukację dwujęzyczną**: angielskiego i jednego z ojczystych.
- **Speak Mandarin Campaign (1979)** – kampania promująca używanie języka mandaryńskiego zamiast dialektów chińskich wśród społeczności chińskiej.

Languages of Singapore most frequently spoken at home

Year	English	Mandarin Chinese	Malay	Chinese dialects	Tamil	Others
1980	11.6%	10.2%	13.9%	59.5%	3.1%	1.7%
1990	20.3%	26.0%	13.4%	36.7%	2.9%	0.7%
2000	23.0%	35.0%	14.1%	23.8%	3.2%	0.9%
2010	32.3%	35.6%	12.2%	14.3%	3.3%	2.3%
2020	48.3%	29.9%	9.2%	8.7%	2.5%	1.4%

Singapur

- Konstytucja Singapuru obowiązuje od 1965 roku.
- Większość artykułów konstytucji może być zmieniana większością **2/3 głosów** w parlamencie.
- W praktyce zapewniona przez konstytucję wolność słowa bywa ograniczana w imię „suwerenności, integralności i jedności Singapuru”.
- Część XII konstytucji upoważnia parlament do uchwalania przepisów **sprzecznych** z częścią IV (o podstawowych wolnościach).
- Dotyczy to również Ustawy o bezpieczeństwie wewnętrznym (**Internal Security Act**) – zezwalającej na stosowanie aresztu prewencyjnego.

Source: Wikipedia

Członkowie Partii Akcji Ludowej

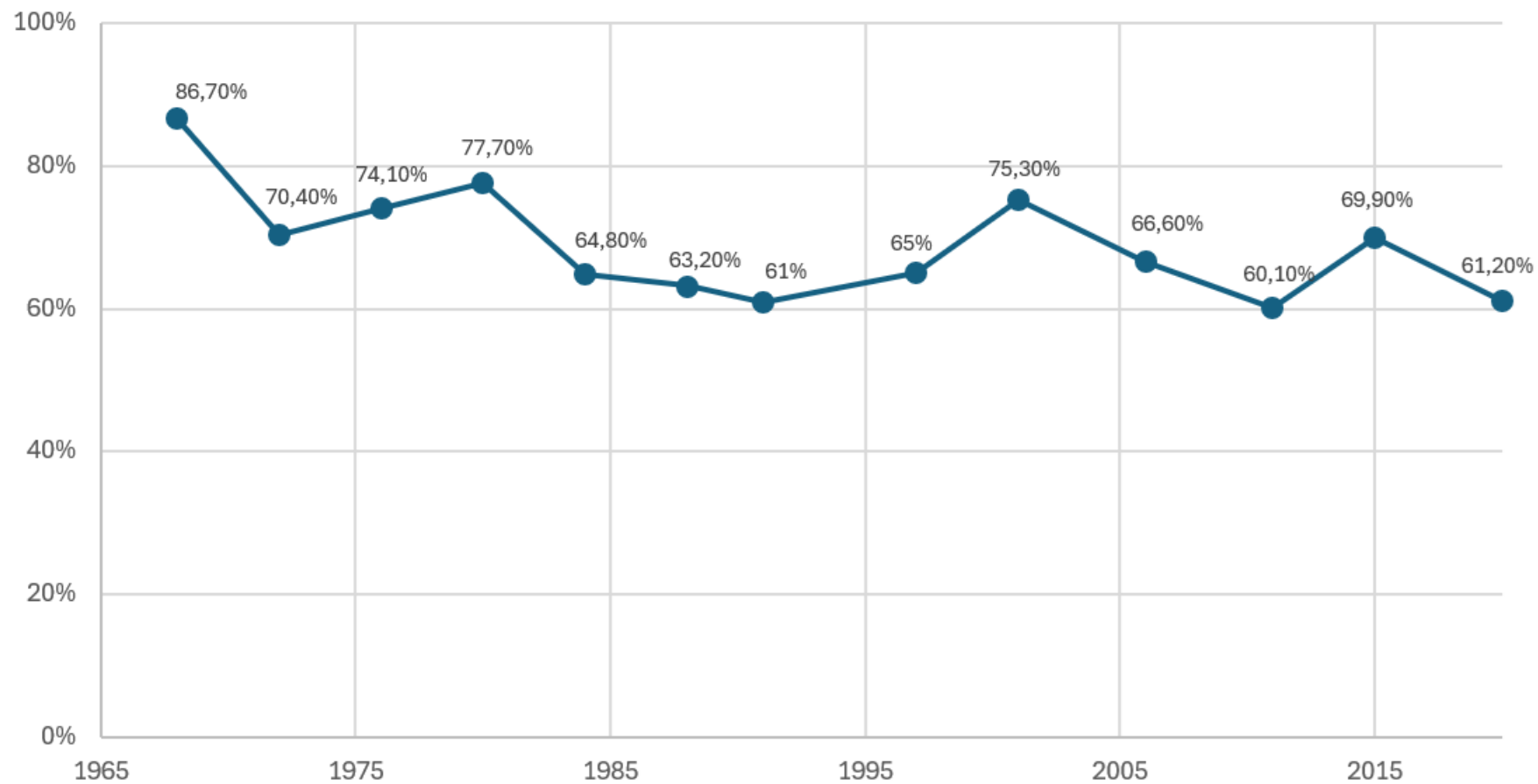
Rode, M. (2013).

- Rode, M. (2013). „*Do Good Institutions Make Citizens Happy, or Do Happy Citizens Build Better Institutions?*”
- Badania dotyczące szczęścia często zakładają, że instytucje wpływają na **SWB** (*subjective well-being*), ale autor sugeruje, że może istnieć również **odwrotna zależność**.
- Dobre instytucje podnoszą poziom szczęścia, a szczęście wzmacnia instytucje.
- Szczęśliwsi ludzie częściej angażują się społecznie, co może poprawiać jakość instytucji.

Martin Rode

Wyniki *People's Action Party* do Parlamentu Singapuru

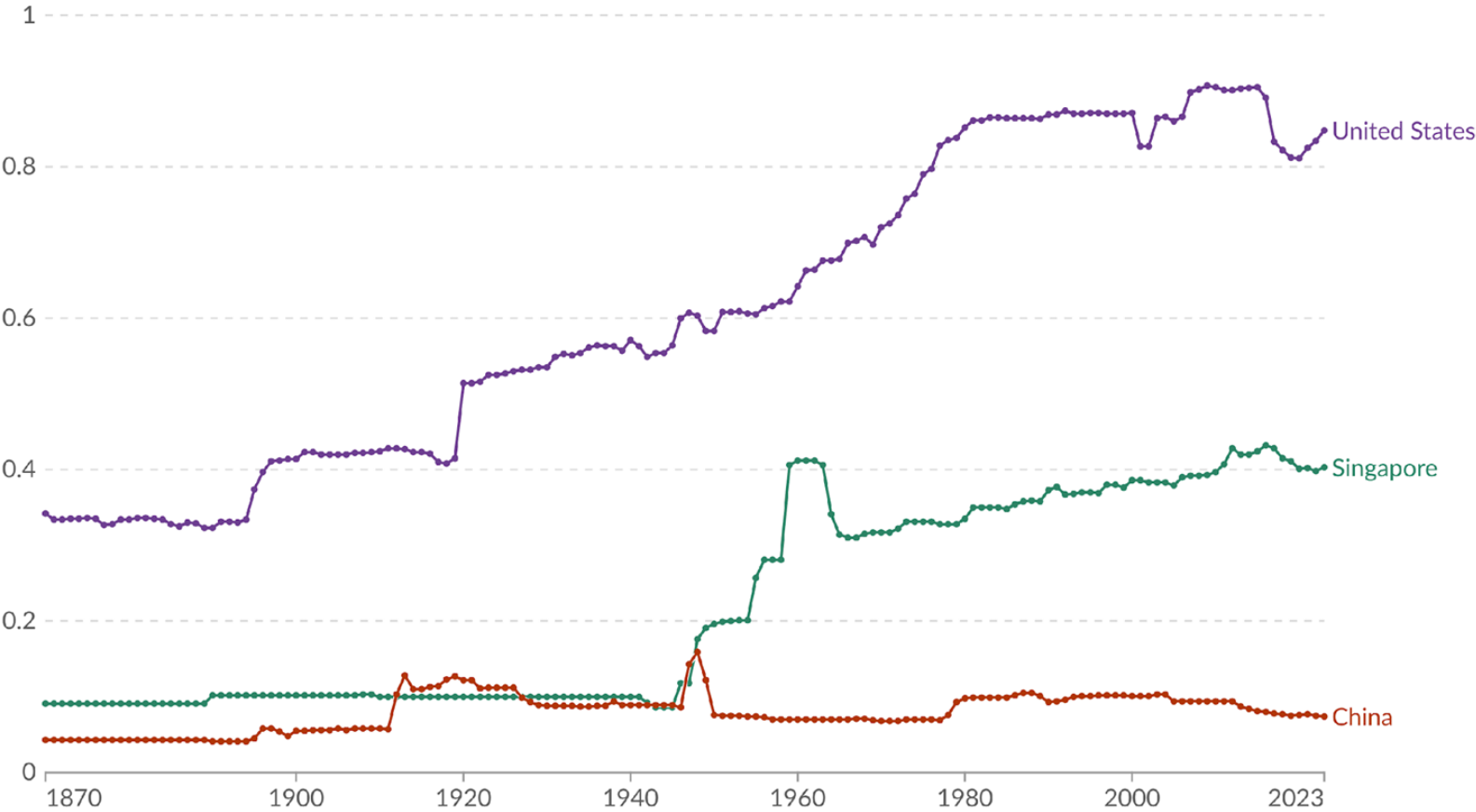

Source: Wikipedia

Electoral democracy index

Based on the expert estimates and index by V-Dem¹. It captures to which extent political leaders are elected under comprehensive voting rights in free and fair elections, and freedoms of association and expression are guaranteed. It ranges from 0 to 1 (most democratic).

Data source: V-Dem (2024)

OurWorldinData.org/democracy | CC BY

Podsumowanie

- Na przykładzie państw niedemokratycznych widać, jaką wagę dla wzrostu gospodarczego mają stabilne i efektywne instytucje.
- Paradoksalnie, efektywność rządów autorytarnych może powodować oddalanie się perspektywy demokratyzacji państwa.
- Dobrze funkcjonująca demokracja nie jest warunkiem koniecznym do wzrostu dobrobytu obywateli.

Bibliografia

- Tullock G., Buchanan, J. M. (1962). „The Calculus of Consent: Logical Foundations of Constitutional Democracy”
- Persson, T., Tabellini, G. (2004). „Constitutions and Economic Policy”, *Journal of Economic Perspectives*, 18(1), s. 75-98 (online: <https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/089533004773563449>)
- Weingast, B. R. (2005). „The Constitutional Dilemma of Economic Liberty”, *Journal of Economic Perspectives*, 19(3), s. 89-108 (online: <https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/089533005774357815>)
- Nguyen, Hai-Trieu v. (2024). „The Ambiguity of Determining the Optimal Majority.” *Journal of Libertarian Studies* 28 (1): 201–11. <https://doi.org/10.35297/001c.124636>.
- Rode, M. (2013). „Do Good Institutions Make Citizens Happy, or Do Happy Citizens Build Better Institutions?”, *Journal of Happiness Studies*, 14, s. 1479-1505
- Knutsen, C.H., Fjelde, H. (2013). „Property rights in dictatorships: kings protect property better than generals or party bosses”, *Contemporary Politics*, 19(1), s. 94-114
- Kurtz, M. (2001) „State Developmentalism Without a Developmental State: The Public Foundations of the “Free Market Miracle” in Chile”, *Latin American Politics and Society*, 43(2), pp. 1–25. doi:10.1111/j.1548-2456.2001.tb00397.x.
- The Value of Formalism: Re-Examining External Costs and Decision Costs with Multiple Groups - Scientific Figure on ResearchGate. Available from: https://www.researchgate.net/figure/Buchanan-and-Tullocks-external-costs-and-decision-costs_fig1_272790402 [accessed 13 Mar 2025]
- Interview with James Buchanan (September 1, 1995), Federal Reserve Bank of Minneapolis (online: <https://www.minneapolisfed.org/article/1995/interview-with-james-buchanan>, dostęp: 11.03.2025)

Źródła

- https://www.freepik.com/free-vector/black-white-world-map-half-tone-pattern-texture-background_377489136.htm#fromView=search&page=1&position=6&uuid=5fc7977c-e283-4bb2-b45f-a607b194df97&query=white+world+map
- <https://www.frontiersofknowledgeawards-fbbva.es/galarcondados/torsten-persson-2/>
<https://www.carloalberto.org/person/guido-tabellini/>
- <https://www.idea.int/news-media/media/electoral-systems-national-legislation>
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Forms_of_government_of_European_countries.png
- <https://mises.pl/artykul/tullock-wydatki-rzadowe>
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:James_Buchanan_by_Atlas_network.jpg#/media/File:James_Buchanan_by_Atlas_network.jpg
- <https://medium.com/@chukwuemekanwachukwu/interwovenss-and-interdependence-of-law-and-political-science-5939422cd66>
- <https://www.upworthy.com/tag/voting>
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Barry_Weingast_-_2013.jpg
- <https://penncapital-star.com/commentary/think-were-powerless-against-hate-speech-the-constitution-provides-plenty-of-room-to-address-it-bruce-ledewitz/>
- <https://medium.com/@m45k3d14d/the-1-use-identity-politics-to-divide-and-conquer-53934c5accdd>
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prince_of_Orange_engraving_by_William_Miller_after_Turner_R739.jpg
- https://www.researchgate.net/figure/Buchanan-and-Tullocks-external-costs-and-decision-costs_fig1_272790402
- <https://jls.mises.org/article/124636-the-ambiguity-of-determining-the-optimal-majority>
- <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2025/02/trump-competitive-authoritarian/681609/>
- [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Augusto_Pinochet_foto_oficial_\(cropped\)\(c\).jpg#/media/File:Augusto_Pinochet_foto_oficial_\(cropped\)\(c\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Augusto_Pinochet_foto_oficial_(cropped)(c).jpg#/media/File:Augusto_Pinochet_foto_oficial_(cropped)(c).jpg)
- <https://maklerska.pl/blog/chicagowska-szkola-ekonomii-co-dali-chile-chicago-boys/>
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:GDP_per_capita_LA-Chile-2.png
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chile_and_Latin_America_GDP_Average.png#/media/File:Chile_and_Latin_America_GDP_Average.png
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b6/PKB_per_capita_wg_parytetu_si%C5%82y_nabywczej_pi%C4%99ciu_najwi%C4%99kszych_gospodarek_Ameryki_Po%C5%82udniowej_%28w_dolarach_Geary-Khamis_z_1990_r.%29.jpg

Źródła

- <https://ourworldindata.org/explorers/poverty-explorer?tab=chart&country=Latin+America+and+the+Caribbean+%28PIP%29~CHL&Indicator=Share+in+poverty&Poverty+line=%242.15+per+day%3A+International+Poverty+Line&Household+survey+data+type=Show+data+from+both+income+and+consumption+surveys&Show+breaks+between+less+comparable+surveys=false>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Prezydenci_Chile
- <https://www.heritage.org/index/pages/all-country-scores>
- <https://ourworldindata.org/grapher/trade-as-share-of-gdp?tab=chart&time=earliest..2008&country=~CHL>
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Constituci%C3%B3n_Pol%C3%ADtica_de_la_Rep%C3%ABlica_de_Chile_1980.jpg#/media/Plik:Constituci%C3%B3n_Pol%C3%ADtica_de_la_Rep%C3%ABlica_de_Chile_1980.jpg
- <https://peoplesdispatch.org/2018/10/08/thousands-of-chileans-gathered-once-again-to-say-no-to-fascism/>
- <https://progressive.international/wire/2022-08-30-in-chiles-new-constitution-we-are-free/en>
- <https://www.britannica.com/biography/Lee-Kuan-Yew#/media/1/334621/12563>
- <https://ourworldindata.org/grapher/gdp-per-capita-maddison-project-database?tab=line&time=1948..latest&country=USA~CHN~SGP~DEU>
- <https://qery.no/undp-human-development-index/>
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Human_Development_Index_Underlying_Principles.svg#/media/File:Human_Development_Index_Underlying_Principles.svg
- <https://www.uu.se/en/contact-and-organisation/staff?query=N3-1270>
- <https://www.prio.org/news/2477>
- <https://www.youtube.com/watch?v=gmHr5twokXg>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Ease_of_doing_business_index
- <https://www.heritage.org/index/pages/all-country-scores>
- https://ourworldindata.org/grapher/total-gov-expenditure-gdp-wdi?tab=chart&time=1973..latest&country=SGP~USA~OWID_EU27
- <https://www.transparency.org/en/cpi/2024/index/fin>

Źródła

- <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2024/table>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Parliament_of_Singapore
- <https://ifonlysingaporeans.blogspot.com/2021/06/census-2020-singapore-population-growth.html>
- <https://medium.com/@patcheezie/the-myth-of-multiculturalism-in-singapore-d0712706db4>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Singapore
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Danger_sign_in_Singapore_2.jpg#/media/File:Danger_sign_in_Singapore_2.jpg
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/41/People%27s_Action_Party_supporters%2C_Greenridge_Secondary_School%2C_Singapore_-_20110427-04.jpg
- <https://www.researchgate.net/profile/Martin-Rode>
- https://en.wikipedia.org/wiki/People%27s_Action_Party (dane, opracowanie własne)
- <https://ourworldindata.org/explorers/democracy?tab=chart&time=1870..latest&country=CHN~USA~SGP&Dataset=Varieties+of+Democracy&Metric=Electoral+democracy&Sub-metric=Main+index>
- <https://kids.nationalgeographic.com/geography/countries/article/singapore>
- <https://www.obserwatorfinansowy.pl/bez-kategorii/rotator/systemy-kursowe-w-krajach-wschodzaczych-perspektywa-historyczna/>
- <https://kulturaliberalna.pl/2015/03/24/anna-grzywacz-nieliberalna-demokracja-singapur/>
- <https://kids.nationalgeographic.com/geography/countries/article/singapore>